

Лекція № 1

«Поняття адміністративного процесу. Основні засади та завдання адміністративного судочинства»

План лекційного заняття:

1. Сутність поняття «адміністративний процес» та його співвідношення із суміжними поняттями.
2. Поняття, зміст та ознаки адміністративного судочинства.
3. Принципи адміністративного судочинства.
4. Правова основа адміністративного судочинства.
5. Система адміністративних судів.
6. Форми адміністративного судочинства

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

03 06 20 22 р.

м. Київ

№ 107

Про затвердження Програми предметного тесту
з права та міжнародного права

Відповідно до статті 44 Закону України «Про вищу освіту» та підпункту 5 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Програму предметного тесту єдиного фахового вступного випробування для вступу на спеціальності 081 «Право» та 293 «Міжнародне право», що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність наказ Міністерства освіти і науки України від 08 квітня 2021 року № 408 «Про затвердження Програми вступного випробування».
3. Директорату європейської інтеграції, бюджетування та узгодження політик (Пижов О.) забезпечити розміщення цього наказу на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.
4. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І.) зробити відмітку в справах архіву у

Адміністративний процес

1) вузьке розуміння («юрисдикційний» підхід)
Порядок застосування до окремих суб'єктів права заходів адміністративного примусу, насамперед адміністративних стягнень та розгляд скарг громадян.

- провадження в справах про адміністративні правопорушення

2) широке розуміння («управлінський» підхід)
Порядок розгляду індивідуально-конкретних справ у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності органів публічного управління.

- вся сукупність адміністративних проваджень в публічному управлінні

3) третій підхід («судочинський»)
Походить від розуміння юридичного процесу виключно як форми правосуддя.

- судовий розгляд публічно-правових спорів, віднесених до компетенції адміністративних судів.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Врегульований адміністративно – процесуальними нормами
порядок вирішення

Індивідуальних справ

Органами
держави

Посадовими
особами

При здійсненні функцій
державного управління

Спорів

Між органами
державної
виконавчої
влади

Посадовим
и особами

Іншими суб'єктами
адміністративно –
правових відносин

Адміністративний процес

Адміністративне процесуальне право

✓ **як галузь права** – система правових норм, інститутів, принципів, методів і форм діяльності, за допомогою яких забезпечується визнання, реалізація та захист прав і законних інтересів фізичних чи юридичних осіб у сфері публічних відносин

✓ **як галузь законодавства** – це система (вся сукупність) нормативно-правових актів, що містять норми адміністративного процесуального права, викладені у формі кодифікованих і поточних законів, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, інструкцій, правил, методик та інших підзаконних нормативних актів, які видані на підставі законів та на їх розвиток

✓ **як галузь юридичної науки** – це сукупність теоретичних понять, тлумачень і уявлень про адміністративне процесуальне право, адміністративний процес, адміністративні провадження, адміністративні процедури, розгляд і вирішення індивідуальних адміністративних справ; його правові інститути, історичні аспекти становлення і перспективи розгляду, предмет і метод правового регулювання та сферу застосування

✓ **як навчальна дисципліна** являє собою системне викладення теоретичного і прикладного матеріалу відповідно до навчальної програми з курсу цієї галузі права

Підходи до розуміння адміністративної юстиції:

Етапи становлення та розвитку інституту адміністративного судочинства

- 1917-1922 рр. - формування адміністративної юстиції в період УНР та національно-демократичних революцій

- 1922-1991 рр. - розвиток адміністративного судочинства (за радянських часів до здобуття Україною незалежності)

- 1991 - 2005 - створення передумов для запровадження адміністративного судочинства

- 2005 - теперішній час - сучасний етап становлення та розвитку адміністративного судочинства в Україні

Адміністративне судочинство (ст.4 КАС України)

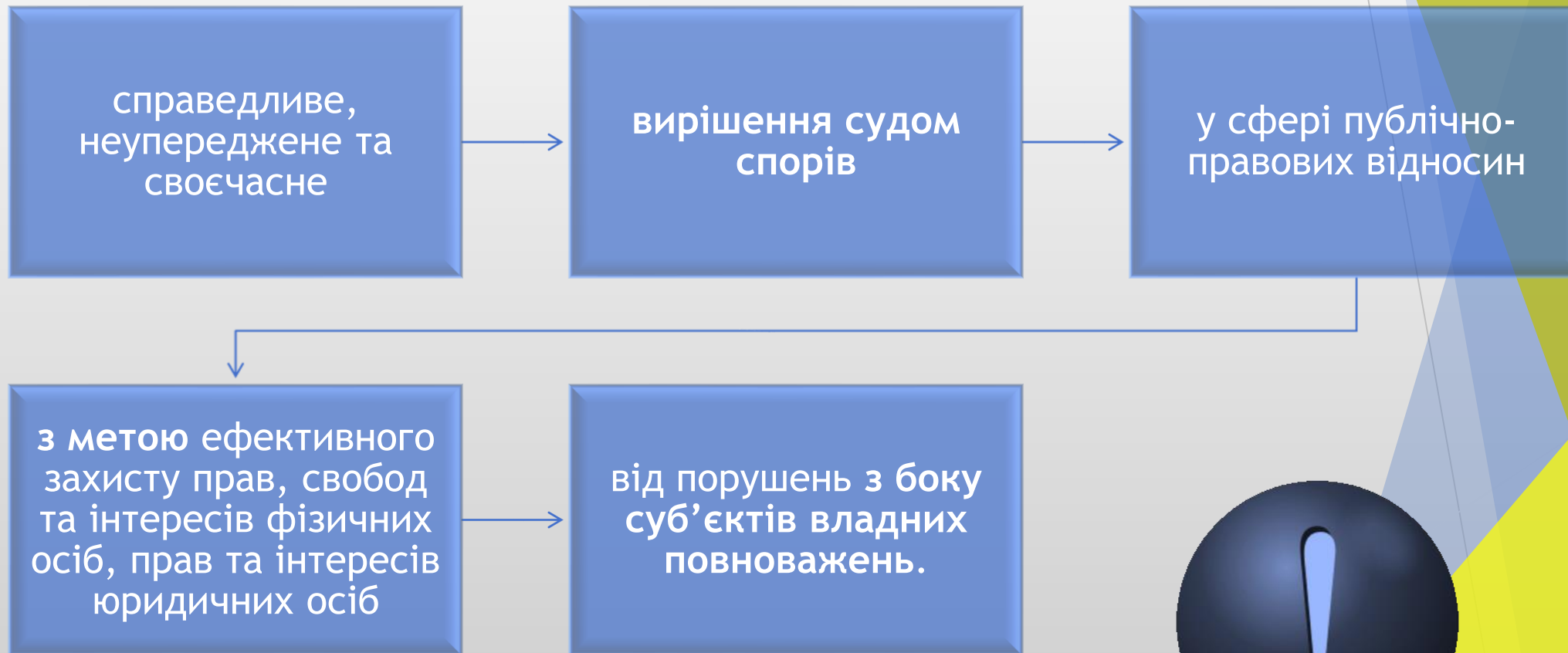
- діяльність
адміністративних судів

- щодо розгляду і вирішення
адміністративних справ

- у визначеному КАС України
порядку

Завдання адміністративного судочинства *(ст. 2 КАС України)*

Ознаки адміністративного судочинства:

1) є формою реалізації адміністративного права як права матеріального;

2) спори, які вирішуються мають публічно-правовий характер, а саме адміністративне судочинство спрямоване на захист прав, свобод та законних інтересів в публічно-правовій сфері;

3) однією зі сторін у адміністративному судочинстві завжди виступає суб'єкт владних повноважень;

4) регламентація правовідносин в сфері адміністративного судочинства здійснюється Кодексом адміністративного судочинства України;

5) право вирішення справи по суті належить адміністративному суду;

6) підставою відкриття провадження у справі є подання адміністративного позову.

7) воно знаходить вияв як у законах України, так і в міжнародних нормативно-правових актах.

Принципи адміністративного судочинства

визначальні ідеї, основні засади, згідно з якими відбувається регулювання відносин, що виникають у сфері адміністративного судочинства, і які виражають завдання правосуддя в адміністративних справах, характеризують методи їх здійснення.

Принципи адміністративного судочинства

закріплюють
положення, що
визначають зміст
правосуддя

виступають критерієм
правомірності
поведінки учасників
правовідносин, що
виникають у сфері
правосуддя

визначають структуру
всіх процесуальних
норм, стадій та
інститутів та
направляють
процесуальну
діяльність на
досягнення цілей та
завдань
адміністративного
судочинства

Основними засадами (принципами) адміністративного судочинства є:

1) верховенство права;

2) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;

3) гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;

4) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі;

5) обов'язковість судового рішення;

6) забезпечення права на апеляційний перегляд справи;

7) забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом;

8) розумність строків розгляду справи судом;

9) неприпустимість зловживання процесуальними правами;

10) відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення.

Правова основа адміністративного судочинства

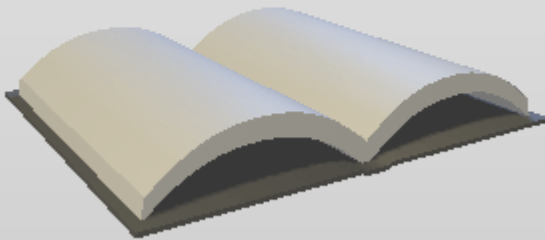
Конституція України

Кодекс
адміністративного
судочинства України

закони України
(«Про судоустрій і статус суддів»,
«Про державну службу», «Про
адміністративні послуги» тощо)

міжнародні договори,
згода на обов'язковість яких
надана Верховною Радою України
(додатково див. Закон України
«Про міжнародні договори», «Про
виконання рішень та застосування
практики Європейського суду з
прав людини»)

підзаконні нормативно-
правові акти

Законодавство про адміністративне судочинство

(Стаття 3 КАС України)

Визначає порядок здійснення адміністративного судочинства встановлюється

Джерела права, які застосовуються судом

(Стаття 7 КАС України)

Підстава для вирішення справ судом

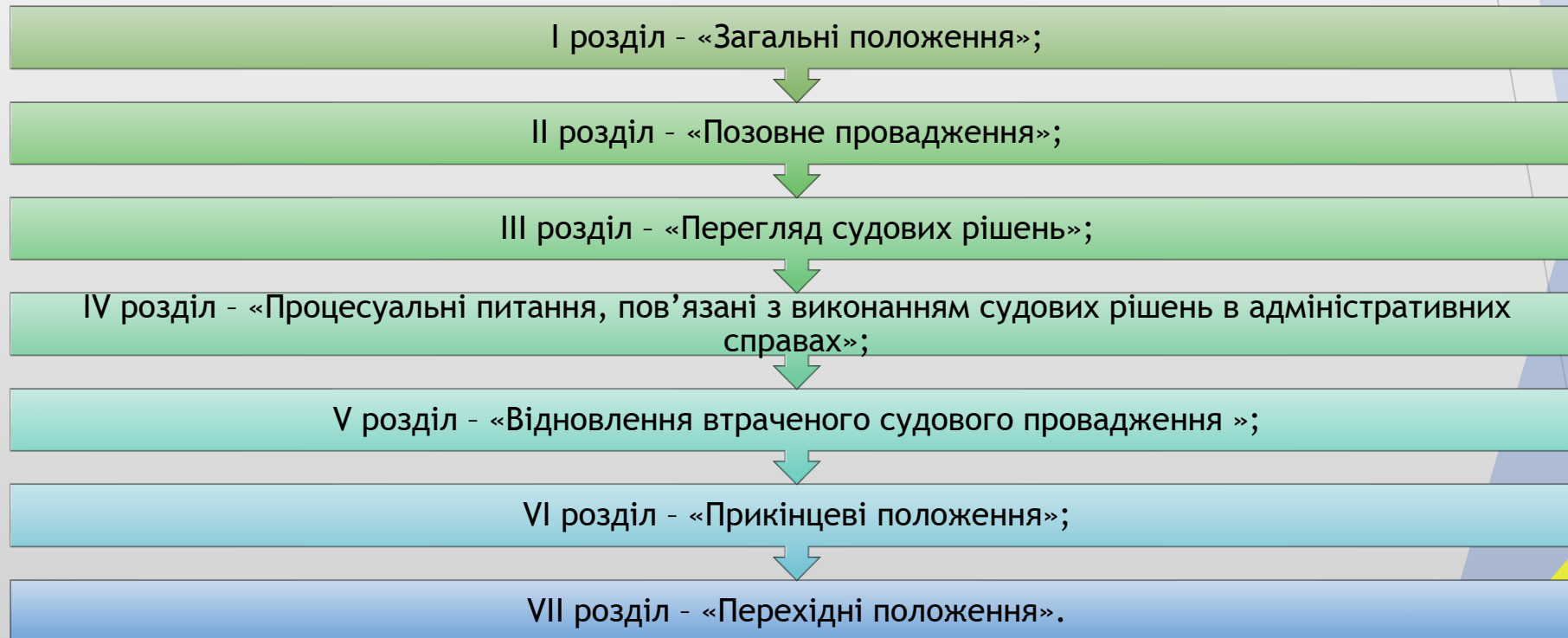
Джерела права, які застосовуються судом:

- перебувають між собою в супідрядності, заснованій на юридичній силі наявних у них правових норм і сфері правового регулювання;

- джерела права ґрунтуються на приматі норм міжнародного права, а на національному рівні - насамперед на нормах Конституції та законів України, що мають вищу юридичну силу;

- нормативні акти суб'єктів владних повноважень вищого рівня, що характеризуються більшим масштабом дії, ніж аналогічні акти суб'єктів нижчого рівня, слугують юридичною базою для джерел - нормативних актів, які приймають суб'єкти владних повноважень нижчого рівня.

КАС України є основним нормативно-правовим актом щодо здійснення адміністративного судочинства

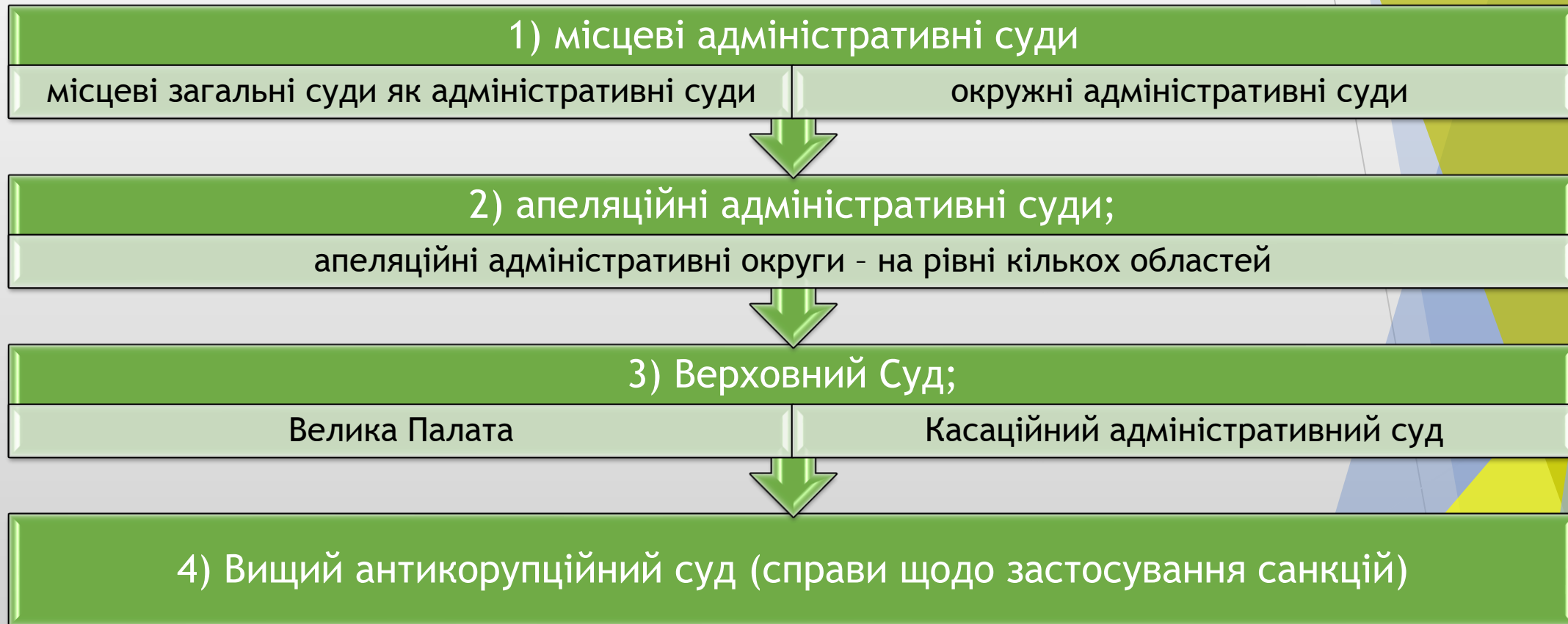

Адміністративний суд (ст.4 КАС України)

суд, до компетенції якого КАС України віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ

Адміністративним судом в контексті КАС України є:

Мережа місцевих адміністративних судів

Указ Президента України від 16.11.2004 р. № 1417/2004

«Про утворення місцевих адміністративних судів, затвердження їх мережі»

The screenshot shows the official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. The header includes the logo of the Verkhovna Rada and the text 'Верховна Рада України' and 'Законодавство України'. On the right, there are links for 'Електронний кабінет' and 'Попередня версія'. A navigation bar contains links for 'Картка', 'Файли', 'Історія', 'Зв'язки', 'Публікації', and 'Текст для друку'. Language options 'УКР', 'ENG', and 'РУС' are also present, along with a search icon and the word 'Пошук'. The main content area displays the title of the document: 'Про утворення місцевих адміністративних судів, затвердження їх мережі'. Below the title, it indicates the document number '1417/2004', the current edition 'Редакція від 29.12.2017', and the basis 'підстава - 455/2017'. A toolbar offers various actions like 'Інформація', 'Зберегти', 'Картка документа', 'Зміст документа', 'Пошук у тексті', and 'Текст для друку'. A secondary toolbar shows a date filter set to '29.12.2017' and icons for document management. The main text of the document is centered and reads: 'У К А З ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ Про утворення місцевих адміністративних судів, затвердження їх мережі'. Below this, there are two lists of references: one for the current document's history (N 419/2012, N 455/2017) and another for amendments (N 417/2007, N 922/2008, N 940/2008).

Мережа апеляційних адміністративних судів

Указ Президента України від 29.12.2017 № 455/2017 «Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах»

Указ

Президента України

Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах

Відповідно до [підпункту 6](#) пункту 16¹ розділу XV "Перехідні положення" Конституції України, [статті 19](#), [частини третьої статті 26](#), [пункту 40 розділу XII](#) "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про судоустрій і статус суддів" **п о с т а н о в л я ю** :

1. Ліквідувати:

- 1) Вінницький апеляційний адміністративний суд;
- 2) Дніпропетровський апеляційний адміністративний суд;
- 3) Донецький апеляційний адміністративний суд;
- 4) Житомирський апеляційний адміністративний суд;
- 5) Київський апеляційний адміністративний суд;
- 6) Львівський апеляційний адміністративний суд;
- 7) Одеський апеляційний адміністративний суд;
- 8) Севастопольський апеляційний адміністративний суд;
- 9) Харківський апеляційний адміністративний суд.

Утворено:

	Суд	в апеляційному окрузі, що включає	з місцезнаходженням
1)	Перший апеляційний адміністративний суд	Донецьку та Луганську області	у містах Донецьку та Краматорську Донецької області
2)	Другий апеляційний адміністративний суд	Полтавську, Сумську та Харківську області	у місті Харкові
3)	Третій апеляційний адміністративний суд	Дніпропетровську, Запорізьку та Кіровоградську області	у місті Дніпрі
4)	Четвертий апеляційний адміністративний суд	Автономну Республіку Крим і місто Севастополь	у місті Севастополі
5)	П'ятий апеляційний адміністративний суд	Миколаївську, Одеську та Херсонську області	у місті Одесі
6)	Шостий апеляційний адміністративний суд	Київську, Черкаську, Чернігівську області та місто Київ	у місті Києві
7)	Сьомий апеляційний адміністративний суд	Вінницьку, Житомирську, Хмельницьку та Чернівецьку області	у місті Вінниці
8)	Восьмий апеляційний адміністративний суд	Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську та Тернопільську області	у місті Львові

Верховний Суд

є найвищим судом у системі
судоустрою України, який
забезпечує сталість та
єдність судової практики у
порядку та спосіб, визначені
процесуальним законом

У складі Верховного Суду діють:

1) Велика Палата
Верховного Суду;

2) Касаційний
адміністративний
суд;

3) Касаційний
господарський
суд;

4) Касаційний
кримінальний
суд;

5) Касаційний
цивільний суд.

Вищий антикорупційний суд

у системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди як суди першої та апеляційної інстанції з розгляду окремих категорій справ.

розглядають справи, які віднесені до їх юрисдикції процесуальним законом.

здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанції у справах та в порядку, визначених процесуальним законом;

аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд;

здійснює інші повноваження, визначені законом.

Положення КАС України щодо форм адміністративного судочинства

КАС України в попередній редакції (до 2017 р.) не передбачав різних форм провадження

За новою редакцією КАС України адміністративне судочинство здійснюється у порядку позовного провадження в двох формах: спрощеній або загальній
(ч. 1 ст. 12 КАС України)

Спрощена

призначена для розгляду справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи (ч. 2 ст. 12 КАС України)

Загальна

призначена для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному порядку (ч. 3 ст. 12 КАС України)